

8. Holt V. The path to the scaffold. Tula: Santax Press, 2003. 297 p.

9. Chennai E. Agrarian revolution in England in the XVI century. according to the contemporaries. St. Petersburg, 1899. 440s.

УДК 004:37

Загребельна Ніна,
канд. істор. н., доцент
кафедри методики навчання суспільних дисциплін
і гендерної освіти факультету історичної освіти
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова,
Вишнівський Дмитро,
студент магістратури
історичного факультету НПУ імені М. П. Драгоманова,
м. Київ, Україна,

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕНІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У 10 КЛАСІ НА ПРИКЛАДІ ТЕМИ: «УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ»

Стаття присвячена проблемам розвитку і впровадження сервісів хмарних технологій у навчальний процес. Висвітлено головні поняття інформаційно-комунікаційних технологій, хмарних сервісів та методика їх використання при вивченні історії України

Ключові слова: освіта; хмарні технології; хмарні сервіси; інформаційні технології.

Загребельна Н.И., Вишнеvский Д.В. Методика использования облачных технологий при изучении истории Украины в 10 классе на примере темы: «Украина в годы Второй мировой войны» *Статья посвящена проблемам развития и внедрения сервисов облачных технологий в учебный процесс. Освещены основные понятия информационно-коммуникационных технологий, облачных сервисов и методика их использования при изучении истории Украины*

Ключевые слова: образование; облачные технологии; облачные сервисы; информационные технологии

Zagrebelska N.I., Vyshnivskiy D.V. Theory of operation of cloud technologies in studies of the History of Ukraine in the 10th form using the example of: «Ukraine in the years of the Second World War»

The article is concerned with the problems of development and implementation of cloud technology services in the educational process. There are described the main concepts of information and communication technologies, cloud services and methods of their use in studying the history of Ukraine.

Key words: cloud technologies; cloud services; Information Technology; education.

Наше життя на різних рівнях та у різних сферах заповнене комп'ютерними технологіями. Сучасна молодь постійно перебуває у контакті з ними. Це обумовлює освітні завдання: адекватно реагувати на виклики сучасного світу та уже звичного порядку речей і прагнення до фільтрування та модернізації старого, а також створення нового. Таким новим для сфери освіти стають хмарні технології з їхніми можливостями широкого впровадження. Сучасна українська освіта має стати модератором впровадження новітніх технологій, задаючи тренди сучасного розвитку освітнього процесу. Це важливо, бо кожна молода людина, навчаючись у закладах загальної середньої освіти, має здобути практичні компетентності, які б забезпечили їй конкурентоздатність у сучасному світі високорозвинутих технологій та мати можливості ефективно у ньому взаємодіяти.

Однак, стан освіти в Україні засвідчує про її не підготовленість до викликів технологічного суспільства. Пануючі підходи у сучасній українській освіті не відповідають вимогам сучасного інформаційного суспільства як у широкому плані, так і у вузькому, т.б. задовольняти потреби ринку праці. Окрім високоморальної та професійної особистості, вони потребують також модернову, здатну до практичної діяльності у новій парадигмі світу, гнучку до стрімких змін. У наслідок цього одним із актуальних питань залишається впровадження новітніх технологій в освітній процес. На сучасному етапі одними з яких і є хмарні технології, які допомагають змінити навчальне середовище, зродити освітній процес більш різноманітним та практично значимим для широкого кола здобувачів освітніх послуг. Проблема хмарних технологій, незважаючи на наявний масив досліджень, ще потребує своєї подальшої розробки, зокрема щодо їх застосування при вивченні історії України в закладах загальної середньої освіти. Проте, теоретичні питання з проблеми знайшли своє висвітлення у ряді досліджень. Так, В. Биков у праці «Технологія хмарних обчислень» [3] розкрив важливість провадження в освітній простір засобів ІКТ; С. Литвинова у праці «Хмарні технології в управлінні дошкільним навчальним закладом» [7] розкриває роль хмарних засобів в управлінні освітніми процесами; М. Жалдак у праці «Комп'ютер на уроках математики» [6] досліджує питання комп'ютеризації навчального процесу. Проблемі використання хмарних обчислень для організації тестування присвячено дослідження Н. Морзе та О. Кузьминської «Педагогічні аспекти використання хмарних обчислень» [8]; створенню освітніх ресурсів у середовищі moodle на основі хмарної технології приділяють увагу у своїй роботі

«Створення навчальних ресурсів у середовищі Moodle на основі технологій «cloud computing» науковців І. Войтович та В. Сергієнко. [10]

Метою статті є аналіз основних видів хмарних сервісів при вивченні історії України у 10 класі.

Хмарні технології, які доцільно використати в освітньому процесі, на нашу думку, мають класифікуватися таким чином, виділяючи такі категорії: а) сервіси, що забезпечують доступ до навчального матеріалу; б) сервіси для створення навчального контенту; в) сервіси адміністрування навчального процесу. Важливою складовою використання хмарних технологій в освітньому процесі є правильне, оптимальне структурування навчального матеріалу, чітке визначення мети, освітніх завдань та очікуваних результатів. Так, вивчення теми «Україна в роки Другої світової війни» передбачає широкий зміст навчально-пізнавальної діяльності. За короткий освітній проміжок часу здобувачі освітніх послуг мають засвоїти значний спектр понять, подій Другої світової війни, її причин, етапів, результатів та наслідків, роль різних країн у ній, та осмислити й засвоїти зміст подій пов'язаних з участю України у війні, тощо. При цьому важливою складовою історичних знань є сформованість практичних компетентностей, зокрема, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, хронологічної послідовності, використання карти як джерела, висловлювання аргументованої думки, власних оцінок щодо подій, фактів, історичних персоналій [1]. Необхідність розв'язання цих освітніх завдань та обмеженість навчального часу є одним із складних протиріч, що виникають перед вчителем та здобувачем освітніх послуг. Це протиріччя, як слушно зазначає В. Биков, може негативно вплинути на якість засвоєння здобувачами освітніх послуг знань та формування у них відповідних компетентностей. Хмарні технології можуть запропонувати шлях вирішення цієї проблеми шляхом оптимізації освітнього процесу, забезпечивши доступ до навчального матеріалу за допомогою певних сервісів [2, С.12].

До таких сервісів належать **Google One** (Диск) – це хмарний додаток для зберігання, редагування та синхронізації файлів. Цей додаток забезпечує зберігання файлів різноманітного формату, їх систематизацію та доступ у будь-який момент та з будь-якого пристрою, що має доступ до мережі Інтернет. Робота з Google One вимагає від учителя попередньої підготовки. Необхідно систематизувати навчальний матеріал таким чином, щоб він був якомога повний, додати інші навчальні матеріали: документи, схеми, карти територій та воєнних дій відповідно до хронології, посилання на відеоматеріали з теми, хронологічні таблиці та інше. Важливо, щоб навчальний матеріал не повторювався з текстом підручника та був максимально урізноманітнений форматами файлів. Коли сформований такий комплекс матеріалів, він розміщується у хмарному додатку Google One у відповідному розділі залежно від теми, необхідно ознайомити здобувачів освітніх послуг з сервісом, зареєструвати та надати їм доступ до нього. Також доцільно розглянути можливість використання схожого за функціоналом сервісу **Microsoft Office 365** — це хмарний сервіс, який поєднує зручні сучасні інструменти для роботи, що поширюються на основі передплати. Microsoft Office 365 у своєму складі має різноманітні підсервіси з різними можливостями. Однак для максимальної ефективності Microsoft Office 365 потребує передплати, проте навчальні заклади мають можливість отримати цей сервіс безкоштовно. Важливим аспектом впровадження сервісів загального доступу є їхня максимальна ефективність при системному використанні. Використання хмарних технологій вчителем на уроках історії України вимагає системного підходу, зокрема постійне їхнє використання упродовж або семестру або, навіть, упродовж усього навчального року. Структурований навчальний матеріал, оптимально підібрані історичні факти, історичні персоналії, аудіо-візуальний ряд, документальні джерела, доступність їх розміщення для здобувачів освітніх послуг на відповідних сервісах, вивільняє навчальний час для вчителя і дозволяє забезпечити на аналітичному рівні здійснення освітнього процесу, відмовившись від простого переказу фактів, подій минулого і забезпечити ефективні та оптимальні можливості формування інформаційних і практичних компетентностей в здобувачів освітніх послуг.

Сервіси для створення навчального контенту потребують окремого, ґрунтовного аналізу. Розглянемо ті, що найбільш ефективно використати при вивченні теми «Україна у Другій світовій війні». Для візуалізації навчального матеріалу найчастіше використовують презентації. Презентації можна створити за допомогою наступних сервісів: Prezi, PowerPoint, Haiku Deck та інші. Презентація дозволяє зібрати весь навчальний матеріал у різних форматах відповідно до логіки навчального заняття. Для наповнення презентації доцільно використати інфографіку – візуалізація даних, яку можна створити за допомогою сервісів Vizualize чи Easel.ly. Інфографіка поєднує в собі текстову інформацію та зображення, що структурована і відповідно краще сприймається здобувачами освітніх послуг [13. С.45]. Інфографіку краще створювати на основі матеріалу однієї теми чи пункту плану уроку. Наприклад «Політичне та соціально-економічне становище в Україні напередодні німецько-радянської війни». За умов базової цифрової грамотності здобувачі освітніх послуг можуть також бути залучені до підготовки презентацій чи виготовлення інфографіки. Така робота може бути представлена як розробка проекту. Дати, події, періоди... Часто в уяві здобувачів освітніх послуг це всього-на-всього набір розрізаних цифр. Для вирішення цієї проблеми, на нашу думку, доцільно використати сервіси для створення інтерактивних часових стрічок Time.Graphics чи Histogramy. Розділ «Україна в роки Другої світової війни» можна розподілити по роках чи по конкретних періодах. Наприклад, бойові дії в 1941–1942 рр., бойові дії 1942–1943 рр., завершення бойових дій на території України і відповідно до них створити інтерактивну стрічку часу,

що буде супроводжувати урок і вчитель зможе прив'язувати події до усєї хронології перебігу подій Другої світової війни.

Активізації пізнавального інтересу у здобувачів освітніх послуг сприяє їхнє активне залучення вчителем до конструкторування навчальних вправ за допомогою сервісу H5P. За його допомогою вчитель разом з учасниками освітнього процесу може створити більше 20 різноманітних вправ ігрових форм. Наприклад, можна створити інтерактивну карту, де завдання здобувачів освітніх послуг буде визначити територію бойових дій в Україні відповідно до певного періоду війни. Для перевірки засвоєння знань здобувачам освітніх послуг за допомогою цього сервісу можна розробити різноманітні тестові завдання, різної технологічної форми. Такі завдання вчитель може розіслати кожному здобувачеві освітніх послуг, який виконає їх у своєму смартфоні, а результати отримати на своєму ПК з уже прорахованими балами та з візуальним аналізом результативності освітнього процесу у формі графіків, діаграм, які продемонструють сильні та слабкі місця у засвоєнні навчального матеріалу. Вчитель матиме змогу оперативно забезпечити корективу функцію освітнього процесу та контролю знань.

Адміністрування навчального процесу вчителю допомагає використання сервіс електронних журналів та щоденників [7. С.78] (наприклад E-schools.info використовувати який мають змогу усі школи України). Також, на наш погляд, доцільно розглянути можливість використання Google Таблиці. Якщо журнали та щоденники призначені для використання усім закладом середньої освіти, то Google Таблиці можливо впроваджувати локально. Вчитель може за їх допомогою вести облік успішності здобувачів освітніх послуг, коментуючи успішність чи пробіли у знаннях. Для забезпечення конфіденційності навчальної успішності деякі сервіси обліку мають функцію особистого кабінету. За допомогою цієї функції здобувачі освітніх послуг та їх батьки можуть оперативно відстежувати освітні здобутки під час навчального процесу та порівнювати їх із загальною успішністю однолітків. Сервіси адміністрування покликані поліпшити комунікацію між учасниками освітнього процесу. Одночасно, з цим вони мають і певні недоліки, зокрема, потребують додаткової затрати часу вчителем на електронний облік.

Хмарні сервіси в освіті загалом чи безпосередньо під час вивчення історії України допомагають вирішити ряд проблем: забезпечити доступ до навчальних матеріалів, урізноманітнити процес навчання, стимулювати та мотивувати здобувачів освітніх послуг, спростити ряд процесів та інше. Хмарні технології є тією перспективною інновацією, яка має оптимізувати освітній процес, наблизити його до реалій сучасного технологічного простору. Однак, вони мають і особливостей, які необхідно враховувати. Найголовніша з них, це інформаційна підготовка педагога, сформованість умінь користуватися усім різноманіттям хмарних сервісів. Вирішення цього завдання вимагає поліпшення інформаційно-технічної підготовки студентів педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Малодосліджуваність проблеми забезпечує подальші перспективи вивчення зокрема таких питань, як методичне забезпечення використання хмарних технологій в освітньому процесі на уроках історії України, узагальнення передового педагогічного досвіду у сфері застосування хмарних технологій, з'ясування переваг та недоліків їхнього впровадження, шляхів подолання недоліків впровадження хмарних сервісів у навчальному процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Навчальна програма з історії України для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
2. Биков В. Ю. Інноваційні інструменти та перспективні напрями інформатизації освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua>
3. Биков В. Ю. Технології хмарних обчислень – провідні інформаційні технології подальшого розвитку інформатизації системи освіти України // Комп'ютер у школі та сім'ї. Вид. 6. стор. 3-11.
4. Вакалюк Т. А. Можливості використання хмарних технологій в освіті // Актуальні питання сучасної педагогіки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Острог, 1-2 листопада 2013 року). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2013. – С. 97–99.
5. Дзямулич Н. О. Використання хмарних сервісів – новий етап у розвитку освітніх інформаційно-комунікаційних технологій // Проблеми підготовки сучасного вчителя № 10 (Ч. 1), 2014.
6. Жалдак М. І. Комп'ютер на уроках математики. Посібник для вчителів. Видання 2-ге, перероблене та доповнене – К.: РННЦ «Дініт». 2003.
7. Литвинова С. Г. Хмарні технології в управлінні дошкільним навчальним закладом / С. Г. Литвинова // Інформаційно-комунікаційні технології в економіці, освіті та соціальній сфері. Випуск 8. – Сімферополь : ФЛП Бондаренко О. А., 2013. – С. 77-82.
8. Морзе Н. В. Педагогічні аспекти використання хмарних обчислень / Н. В. Морзе, О. Г. Кузьмінська // Інформаційні технології в освіті. – 2011. – Вип. 9. – С. 20-29
9. Свириденко О. С. Хмарні технології та навчання у школі / О. С. Свириденко // Заступник директора школи : щомісячний журнал готових рішень. – 2012. – Вип 5. – С. 12 – 16.
10. Сергієнко В. П., Войтович І. Д. Створення навчальних ресурсів у середовищі Moodle на основі технологій «cloud computing» / В. П. Сергієнко, І. Д. Войтович // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2011.

11. Сороко Н. В. Інтеграція сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес: зарубіжний та вітчизняний досвід (на прикладі викладання рідної мови в старших класах) / Наукові записки. – Випуск 77. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2008. Частина 1. – 354 с., с. 113 – 118.
12. Хміль Н. А. Відображення проблеми впровадження хмарних технологій у сучасний освітній процес на сторінках вітчизняних періодичних фахових видань / Н. А. Хміль // Педагогіка та психологія. - 2015. - Вип. 51. - С. 103-113.
13. Шевченко В. П. Мистецтво комп'ютерної презентації // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unicyb.kiev.ua/Library/Present/

REFERENCES

1. Curriculum on the history of Ukraine for secondary schools. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programs/navchalni-programs-dlya-10-11-class>
2. Bykov V. Yu. Innovative tools and perspective directions of informatization of education [Electronic resource]. - Access mode: <http://lib.iitta.gov.ua>
3. Bykov, V.Yu. Kind. 6. p. 3-11.
4. Vakalyuk T.A. Possibilities of using cloud technologies in education // Actual issues of modern pedagogy. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Ostroh, November 1-2, 2013). - Kherson: Helvetik Publishing House, 2013. - P. 97-99.
5. Demyulich N.O. The use of cloud services - a new stage in the development of educational information and communication technologies // Problems of modern teacher training № 10 (Part 1), 2014.
6. Zhaldak M.I. Computer in math lessons. Teacher's Guide. Issue 2, revised and supplemented - K.: Dinit. 2003.
7. Litvinova S.G. Cloud technologies in the management of a preschool educational institution / SG Litvinova // Information and communication technologies in economy, education and social sphere. Issue 8. - Simferopol: FL Bondarenko, OA, 2013. - P. 77-82.
8. Morse N.V. Pedagogical aspects of the use of cloud computing / NV. Morse, O.G. Kuzminska // Information technologies in education. 2011. 9. - P. 20-29
9. Sviridenko O.S. Cloud technologies and school teaching / OS. Sviridenko // Deputy Headmaster: monthly magazine of ready-made decisions. 2012. Vip 5. P. 12 - 16.
10. VP Sergienko, I.D. Voitovich, "Creating learning resources in a Moodle environment based on cloud computing" / VP Sergienko, I.D. Voitovich // Information technologies and training tools. - 2011.
11. Soroko N.V. Integration of modern information and communication technologies in the educational process: foreign and domestic experience (on the example of teaching the mother tongue in the upper classes) / Scientific notes. - Issue 77. - Series: Pedagogical Sciences. - Kirovograd: RVV of the KPPU named after V. Vynnychenko. 2008. Part 1. 354 pp., P. 113 - 118.
12. Khmil N.A. Reflection of the problem of introduction of cloud technologies in the modern educational process on the pages of national periodicals / NA Khmil // Pedagogy and psychology. 2015. Vip. 51. P. 103-113.
13. V.P. Shevchenko The Art of Computer Presentation // [Electronic resource]. Access mode: www.unicyb.kiev.ua/Library/Present/

УДК 37.014

Санкович Марія,
Вчитель вищої категорії
суспільствознавчих дисциплін
Яблуницької ЗОШ І – III ст.,
м. Яремче, Україна

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА» У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ У СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ)

У статті проаналізовано основні підходи до визначення змісту поняття «громадянська освіта», теоретично обґрунтовано дидактичні принципи та методичні технології забезпечення реалізації основних завдань курсу, розкрито змістове наповнення уроків з курсу, проаналізовано досвід використання комплексу методів, форм, прийомів організації освітнього процесу, охарактеризовано дидактичні проблеми, які виникають у вчителя при викладанні нового суспільствознавчого курсу та розкрито шляхи їхнього розв'язання.

Ключові слова: громадянська освіта, зміст, методика, принципи, медіа грамотність, компетентність.

Марія Санкович. Методика изучения курса «гражданское образование» в учреждениях общего среднего образования (из опыта преподавания в сельской школе).